

КУЧЕР АНАСТАСІЯ,

студентка 3 курсу факультету
мистецтв ВП«МФ КНУКіМ»

Науковий керівник: Сапак Н.В.,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри дизайну

СКУЛЬПТУРА В АРХІТЕКТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОГО МІСТА. ТВОРЧІСТЬ РОДИНИ МАКУШИНИХ

Кожне місто на землі має своє обличчя, яке відтворюють люди різних професій: будівельники, садівники, чиновники, архітектори, художники, скульптори. Сучасні міста, окремі мікрорайони в силу розповсюдженості універсальної забудови відмічені „типовими рисами” масового індустріального будівництва. Їх образна поетика суттєво поступається естетично насиченим просторам старого міста із значною кількістю творів мистецтва. Місто Миколаїв не виняток.

Сьогодні ми усвідомлюємо духовний, інформативний і пластичний голод в середовищі, в якому ми мешкаємо, тим гостріше, чим щільніше нас оточує масова забудова. Саме забуття традицій на багато десятиліть оселило в нашому дивовижному місті безликість і одноманітність, стереотипність і монотонність.

Необхідність не тільки підтримати, а й розвинути на новій основі архітектурно-пластичну культуру Миколаєва в процесі його територіального зростання визначає **постановку проблеми** даного дослідження. Вона полягає в наступному:

- чи можливо продовжити те накопичення духовних та естетичних цінностей, які збагачують пам'ять міста гідними творами своїх днів, примножуючи її сучасними рішеннями?

- чи може сучасне мистецтво, зокрема, монументально-декоративна скульптура, допомогти вирішити це питання?

Постановка проблеми намічає основні смислові напрямки дослідження. Одне з них складає вивчення взаємин системи - "скульптура - архітектура - середовище - людина".

Мета роботи - ознайомити представників різних творчих спеціальностей з основними положеннями концепції мистецької програми урбаністичного середовища, з виявленням у ній ролі, місця та форми міської скульптури. Другим основним напрямом розробки проблеми є вивчення сучасної вітчизняної практики включення скульптури в міську забудову, на прикладі творчої діяльності сім'ї Макушиних у Миколаєва.

Аналіз джерел. Головними джерелами з питання стали окремі статті в миколаївській періодиці про творчі здобутки скульпторів Макушиних, книга

Л.А.Северіної „Николаев и Макушии”, а також видання присвячені історії і архітектурі міста.

Средо-формуючі можливості скульптури великі: вона може підкреслювати міські координати, служити орієнтиром або композиційною домінантою, виділяти окремі простори між ними, коригувати їх масштабні характеристики, закріплювати візуальні зв'язки. Таким чином, монументально-декоративна скульптура несе містобудівну функцію. Особливої уваги в цій взаємозумовленості вимагає до себе "урбаністичний фактор", бо в процесі так званої науково-технічної революції, що характеризує сучасний етап індустріального будівництва, склалися нові умови, що змінили ситуацію для скульптури, покликаної панувати в міському середовищі: гіпертрофія масштабів забудови, уніфікація і типізація обсягів і створюваних ними містобудівних просторів, сумовитість і "необжитість" останніх. Ці обставини, в свою чергу, впливають на формотворчі якості самої скульптури, покликаної рахуватися з іншою пластикою фасадів і архітектурних деталей, композиційними особливостями нових муніципальних утворень. Не можна забувати і про те, що сама скульптура виникає в іншому духовному і соціальному кліматі, що характеризує справжній етап розвитку нашого суспільства. Сьогодні вона покликана відповідати багатозначності його мислення, відступити, нарешті, від, здавалося б, назавжди прийнятого ідейно-художнього постулату. Все це повинно послужити поштовхом до зльоту видового і жанрового розмаїття монументально-декоративної скульптури. Її художньо-пластичного різноманіття.

Акцентування уваги на цьому напрямку засноване на тому, що нагальні проблеми, що стоять перед архітекторами та художниками сучасного Миколаєва не можуть бути вирішеними по-перше: поза міцних зв'язків з високими традиціями місто-відновлювальної культури міста; по-друге: поза досвіду сучасної світової цивілізації. Другим основним напрямом розробки проблеми є вивчення історичного вітчизняного досвіду, а також сучасної вітчизняної та світової практики включення скульптури в міську забудову на матеріалі останніх трьох десятиліть, пов'язаних з інтенсивним процесом уніфікації та типізації будівництва.

Великий внесок у створення сучасного образу Миколаєва зробила сім'я скульпторів Макушиних, присвятивши свою творчу діяльність рідному краю. Діяльність Макушиних на Миколаївщині має свої культурологічні особливості. Скульптурний спадок цієї творчої сім'ї є прикладом реалізації на півдні України традицій Санкт-Петербурзької академії мистецтв, в якій навчались Юрій Андрійович (закінчив у 1971 р.), Інна Вікторівна (закінчила у 1974 р.) і Віктор Юрієвич (закінчив у 1997 р.).

Академічна скульптурна школа, яку опанували майстри, як найкраще співзвучна архітектурному середовищу нашого міста, що створювалося за часів класицизму. В його історичній частині є справжні зразки класичного ансамблевого поєднання архітектури і скульптури, що створювалось у І половині ХХ ст.

Початком творчості Макушиних на миколаївській землі можна вважати монумент „Сталевий солдат” що на кургані Слави під Новою Одесою. Цей твір один з унікальних, присвячених перемозі народу над ворогом у Великій Вітчизняній війні.

Далі творча біографія художників, головним чином, пов’язана з Миколаєвом, де створено значна серія робіт. Багато з них присвячені історичним постатям, які зробили суттєвий внесок в історію міста: пам’ятник М.Л.Фалєєву (2002) на міському бульварі, пам’ятники та меморіальна дошка Г.А.Потьомкіну (1999, 2007) на вулиці Радянській, в Яхт-клубі.

Завдяки творчості сім’ї Макушиних жителі та гості міста мають можливість побачити на вулицях старого міста скульптурні зображення видатних особистостей держави: бюст адмірала В.А.Корнилова (1978), пам’ятник А.С. Пушкіну (1988), пам’ятник В.Чорноволу (2007). Варто відмітити що скульптурні роботи сім’ї Макушиних не тільки прикрашають місто, а й мають глибоку духовну цінність.

Не залишилися поза увагою митців новобудови міста. Причому скульптори, співпрацюючи в тісному контакті з архітекторами, завжди знаходять найбільш оптимальне місце для установки пам’ятника, його розміру. Це позначилося вже в створенні пам’ятника працівникам міліції (1978) на перехресті проспекту Леніна і вулиці Садової та пам’ятника комсомольцям (1978) у кінотеатру в мікрорайоні ПТЗ.

Твори відомих авторів стали невід’ємною частиною нашого міста. А деякі стали візитною карткою заводів, закладів медицини, культурних установ.

Символ беззавітного служіння людям став „Прометей” (1977) образ якого був створений Ю.Макушиним. Композиція знаходиться біля адміністративного корпусу заводу «Кристал». Могутній Прометей тримає у руках живий вогонь, подарований людям. На прикладі цього витвору втіленні основні риси нової концепції монументальної скульптури, як змістовні, так и ті, які стосуються способів та прийомів пластичної мови. В загальну тематичну композицію автор ввів категорію природної стихії-вогонь, яка посилює образ героя-богатиря з давньогрецьких міфів.

Монументально-декоративна композиція «Мауглі» (1977) розташована перед входом у зоопарк. Разом з автором І.Макушиною ми зробили перший крок у світ братів наших менших біля центрального входу в Миколаївський зоопарк на Жовтневому проспекті. Скульптор обрала для втілення творчого задуму персонажів відомої казки Р. Кіплінга. Мауглі, дитя джунглів, юний і стрункий, у вільному пориві, спрямувався вперед, вітер розвіває його довге волосся. Поряд майже летить пантера Багіра, грайливо поглядаючи на нього, немов запрошує до веселої гри. На згадку приходить своєрідний пароль героїв казки «Ми з тобою однієї крові-ти і я...» Ця динамічна, експресивна и надзвичайно приваблива композиція вертає нас до вічної теми єднання у мирі живої природи, прославляє радість буття та затверджує основні життєві цінності.

Монументально-декоративна композиція «Материнство» (1981) розташована перед лікарнею в мікрорайоні „Ліски” біля пологового будинку. Варто придивитись до ніжного обличчя матері, вона схилила голову над гарненьким немовлям, якого тримає на руках. Тема жінки з дитиною – вічна тема у мистецтві. Жінка як мати і господиня життя займала значне місце в мистецтві наших предків, це виражалось в різноманітних формах проявлення кожного історичного періоду і в кожному регіоні.

Ми бачимо, що в архітектуру нових районів, промислових зон, об'єктів культури майстри органічно включають скульптурні композиції, образи яких несуть вікові цінності: любов, добро. Поряд з образами історичних діячів, героїчних образів борців Макушини стверджують духовні та естетичні цінності через узагальнюючі образи, які цінувались у кожному період історії людства.

Голос творця у історії міста можна почути лиш тоді, коли зрозумієш мову його творів. Завдяки роботам родини Макушиних ми пізнаємо про естетичних, етичних поглядах, ідеалах, рівні професіоналізму. Пам'ятники – не тільки минуле, вони позначають вектор в майбутнє. Творчість Макушиних - це минуле, теперішнє та майбутнє міста Миколаєва.

Література:

1. Алёшин В.Э. Николаев: архитектурно-исторический очерк /В.Э.Алёшин, Н.А.Кухар-Оньшко, З.А.Яровой. – К.: Будивельник, 1988.
2. Крючков Ю.С. История Николаева от основания до наших дней / Ю.С.Крючков. – Николаев: Возможности Киммерии, 2006.
3. Мистецтво України, 1991-2003 /Упор. Т.Придатко, З.Чегусова. – К.: Мистецтво, 2003.
4. Северина Л.А. Николаев и Макушины: Экскурсия по городу. Издательство НУК, – Николаев: 2009.